

สกุลเงินดิจิทัลในโลกยุคใหม่

กรุงเทพธุรกิจ อนาคต คนไทย 4.0

● รุ่งเกียรติ รัตนบานชื่น

คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ขอต้อนรับผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยคนใหม่ **คุณเศรษฐพุฒิ สุทธิวาทนฤพุฒิ** ผู้ที่ต้องมาเผชิญหน้ากับวิกฤติเศรษฐกิจที่สืบเนื่องมาจากโรคระบาด Covid-19 นอกจากนี้ยังต้องมองไกลในอนาคตและสานต่อโครงการอินทนนท์ที่ ธปท. ทำการทดลองออกสกุลเงินรูปแบบใหม่ที่ถูกเรียกว่า **Central Bank Digital Currency (CBDC) เพื่อเป็นสกุลเงินสำหรับโลกยุค Digital Economy** ในอนาคตวันนี้จะมาชวนคุยเรื่องสกุลเงินดิจิทัลของธนาคารกลางกันครับ

ความจำเป็นในการออกเงินรูปแบบ Digital currency นี้ ได้รับแรงกดดันจากการเกิดขึ้นของ Digital currency ใหม่ ๆ ซึ่งหมายรวมถึง e-money (ออกโดยภาคเอกชนที่ต้องการทำธุรกิจ Payment system), cryptocurrency (ออกโดย Start-up ที่นำเทคโนโลยี Blockchain มาใช้) และ virtual coin (ออกโดยผู้สร้างเกม หรือผู้ผลิต Software ต่างๆ) หรือเมื่อปีที่แล้วที่ Facebook ได้เปิดเผยแนวคิดเงินสกุล Libra ซึ่งถือเป็นสกุลเงินหนึ่งในกลุ่ม Crypto currency เพื่อมาแข่งทันกับสกุลเงินดั้งเดิมที่ออกโดยธนาคารกลาง

ดังนั้น ธนาคารกลางหลายประเทศจึงมีแผนทดลองการออกสกุลเงิน CBDC ในช่วงปี 2020 เพื่อให้ประชาชนยังคงมีความสนใจใช้เงินที่ออกโดยธนาคารกลางเช่นเดิม เช่น จีน ฝรั่งเศส สวีเดน ซาอุดีอาระเบีย และตุรกี เป็นต้น โดยเทคโนโลยีดิจิทัลได้เพิ่มโอกาสให้ธนาคารกลางสามารถนำเสนอกระเป๋าตังค์คือเล็กทรอนิกส์ หรือแม้กระทั่งบัญชีเงินฝากแก่ประชาชนได้โดยตรง อย่างไรก็ตาม รูปแบบการออก CBDC ยังไม่ได้ข้อสรุปที่ชัดเจนในระดับสากล

ผู้เขียนจึงได้ทำการศึกษาประเด็นดังกล่าวภายใต้โครงการชื่อ **“เทคโนโลยีพลิกผันในอุตสาหกรรมการเงินการธนาคารผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและบทบาทของธนาคารกลางในศตวรรษหน้า ภายใต้แผนงานบูรณาการยุทธศาสตร์เป้าหมาย (Spearhead) ด้านสังคม คนไทย 4.0** สนับสนุนโดยสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)” โดยผู้เขียนได้วิเคราะห์รูปแบบและวิธีการในการสร้างเงิน CBDC ว่าจะมีผลกระทบต่อการดำเนินนโยบายการเงินของธนาคารกลางอย่างไร

ผลการวิเคราะห์พบว่า Digital currency

ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปแบบของ Pre-paid basis คือจะต้องมีการนำเงินในปัจจุบันไปแลกซื้อเงิน Digital currency ดังกล่าวเพื่อดำเนินธุรกรรมเฉพาะในระบบนิเวศปิดของผู้สร้างเงินนั้นขึ้นมา หากผู้ใช้เงินต้องการทำธุรกรรมเป็นวงกว้างในระบบเศรษฐกิจก็จะต้องแลกเงิน Digital currency ดังกล่าวกลับมาเป็นสกุลเงินดั้งเดิม ดังนั้น ผลกระทบต่อปริมาณของเงินในระบบจึงค่อนข้างจำกัด หากระบบนิเวศปิดดังกล่าวไม่ได้มีความแพร่หลายครอบคลุมทุกกิจกรรมในการดำเนินชีวิตของประชาชน

หาก Digital currency ได้รับการยอมรับเป็นวงกว้าง **สิ่งที่น่ากังวลคือจะทำให้เกิดการเพิ่มขึ้นของปริมาณเงิน Digital currency จนอาจทำให้ขนาดของงบดุลของธนาคารกลางลดลง และลดประสิทธิภาพของการดำเนินนโยบายด้านการเงินได้** เช่น ธนาคารกลางอาจไม่สามารถกำหนดอัตราดอกเบี้ยระยะสั้นเพื่อควบคุมสภาพคล่องในระบบเศรษฐกิจ หรือระดับอัตราเงินเฟ้อเหมือนอย่างในปัจจุบันได้เช่นเดิม

ดังนั้น ธนาคารกลางหลายประเทศจึงเริ่มทดลองออกเงินสกุลดิจิทัลใหม่ ๆ ที่เรียกว่า CBDC โดยสามารถจำแนกได้เป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ 1. ในรูปของเหรียญดิจิทัล (Token-based CBDC) ซึ่งจะมีคุณลักษณะแบบธนบัตรหรือเหรียญที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน และ 2. ในรูปแบบบัญชี (Account-based CBDC) ซึ่งจะมีคุณลักษณะแบบบัญชีธนาคารที่ได้รับดอกเบี้ย

ประโยชน์ของการออก Token-based CBDC คือระบบสถาบันการเงินในปัจจุบันจะไม่ได้รับผลกระทบมากนัก เพราะประชาชนเพียงแค่เปลี่ยนจากเงินธนบัตรที่จับต้องได้มาอยู่ในรูปเหรียญดิจิทัลที่สามารถนำไปใช้จ่าย หรือนำไปฝากในบัญชีธนาคารเพื่อรับดอกเบี้ยเหมือนอย่างในปัจจุบัน

แต่ข้อจำกัดของ Token-based CBDC คือธนาคารกลางจะไม่สามารถ

ดำเนินนโยบายดอกเบี้ยติดลบเหมือนในปัจจุบัน เพราะประชาชนสามารถตัดสินใจเปลี่ยนแปลงเงินในบัญชีธนาคารที่มีดอกเบี้ยติดลบมาเป็น Digital Token ที่มีดอกเบี้ยเท่ากับศูนย์ได้ตลอดเวลา

แต่หาก CBDC มีการนำเสนอในรูปแบบ **Account-based CBDC** ธนาคารกลางจะมีอิสระในการกำหนดอัตราดอกเบี้ยในระบบเศรษฐกิจอย่างมาก โดยเฉพาะกับกรณีที่มีการนำเสนอควบคู่กับการยกเลิกธนบัตรและเหรียญ นอกจากนี้ธนาคารกลางยังสามารถส่งผ่านนโยบายด้านดอกเบี้ยไปยังประชาชนได้โดยตรง โดยไม่ต้องหวังพึ่งพิงการส่งผ่านนโยบายจากธนาคารพาณิชย์เหมือนอย่างในปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม การนำเสนอ Account-based CBDC มีประเด็นสำคัญที่จะต้องตัดสินใจคือ บัญชีดังกล่าวจะเป็นบัญชีที่ประชาชนเปิดโดยตรงกับธนาคารกลางได้เลย หรือยังคงเป็นบัญชีที่ประชาชนเปิดกับธนาคารพาณิชย์เท่านั้น

หากเป็นบัญชี CBDC ที่เปิดกับธนาคารกลางจะทำให้ธนาคารพาณิชย์มีคู่แข่งเพิ่มเติมจากบัญชีเงินฝากที่เสนอโดยธนาคารกลางถึงแม้ระดับอัตราดอกเบี้ยของบัญชีดังกล่าวจะน้อยกว่าบัญชีเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ แต่ในสภาวะวิกฤติอาจเกิดเหตุการณ์ที่ประชาชนแห่ถอนเงินออกจากระบบธนาคารพาณิชย์มาฝากยังบัญชีที่ธนาคารกลางได้อย่างฉับพลัน จนทำให้เกิดวิกฤติสภาพคล่องได้

สิ่งที่ต้องพึงระวังหากธนาคารกลางนำเสนอบัญชี CBDC โดยตรงกับประชาชน คือ **ระบบการให้สินเชื่อที่ในปัจจุบันเป็นการให้สินเชื่อผ่านธนาคารพาณิชย์นั้น จะยังเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพต่อไปหรือไม่** หรือธนาคารกลางจะกลายเป็นผู้ผูกขาดการปล่อยสินเชื่อจนกลายเป็นธนาคารของรัฐ (State bank)

สำหรับในประเทศไทย **ธนาคารกลางได้เริ่มทดลองออก CBDC ภายใต้โครงการที่เรียกว่า อินทนนท์ ซึ่งในปี 2019 มีการทดลองเป็น Wholesale token สำหรับสถาบันการเงิน** ในประเทศในการชำระหนี้ระหว่างกัน และทำการทดลองกับธนาคารกลางฮ่องกงเพื่อทำธุรกรรมโอนเงินระหว่างประเทศ ส่วนในปีที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้เริ่มทดลอง CBDC ในแบบ Retail token กับภาคเอกชนเพิ่มขึ้น จะสังเกตเห็นว่า ปัจจุบัน CBDC ยังคงเป็นการทดลองในหลายรูปแบบ ทำให้สิ่งที่ต้องมีการถกเถียงกันต่อไป คือ **CBDC ที่เหมาะสมที่สุดต่อประชาชนและเศรษฐกิจไทยโดยรวมควรจะเป็นอย่างไร** ซึ่งถือเป็นการบ้านอีกชิ้นหนึ่งที่ท่านผู้อ่านใหม่คงจะต้องตัดสินใจในอนาคต